

MARIA SARHEMAA

Jonnet ei muista -konstruktion muoto ja merkitys Suomi24:ssä ja Twitterissä

1 Johdanto

Jonnet ei muista on lausahdus, jota arkisessa puhekielessä ja sosiaalisessa mediassa käytetään usein tilanteessa, jossa toinen ei tunne jotain vanhemmille sukupolville tuttua asiaa.¹ Toista voi myös nimitellä *jonneksi*. Ilmauksen taustalla on etunimi *Jonne*, ja ilmiötä, jossa erisnimeä käytetään yleisnimenä, kutsutaan appellatiivistumiseksi. Nimittely appellatiivistuneella etunimellä ei ole uusi ilmiö, sillä esimerkiksi *uunoa* on käytetty 'tyhmän' merkityksessä ja haukkumanimityksenä ainakin 1910-luvulta alkaen (Paunonen 2000 s.v. *uuno*), ja suomessa on runsaasti muitakin pejoratiiviseen merkitykseen appellatiivistuneita etunimiä. Suomen lisäksi etunimiä appellatiivistuu muissakin kielissä. Kansainvälisesti kenties laajimmalle levinnyt viimeaikainen ilmaus lienee *karen*, jota käytetään keski-ikäisestä valkoihoisesta naisesta, joka käyttäytyy rasistisesti tai epäkunnioittavasti (Garcés-Conejos Blitvich 2022; Maragh-Lloyd 2021; Williams 2020). *Karenia* ja *jonnea* yhdistävät paitsi proprinen alkuperä ja se, että niillä viitataan tietyn ikäluokan edustajaan, myös se, ettei *kareniksi* tai *jonneksi* tavallisesti haluta identifioitua vaan tällaista nimitystä käyttävät muut ilman nimiteltävän hyväksyntää (Garcés-Conejos Blitvich 2022, 17; Hämäläinen–Sarhemia 2022, 261). Lisäksi molemmat ovat levinneet laajalle erilaisten niiden pohjalta muodostettujen sosiaalisen median aihetunnisteiden ja internetmeemien kautta. Internetmeemit ovat verkossa nopeasti leviäviä sisältöyksikköjä, jotka voivat olla humoristisia tai pilapiirroksenomaisia mutta joita voidaan käyttää myös viestinnän tehokeinona tai propagandan välineenä (Vainikka 2016, 61–63). Sekä *Jonnen* että *Karenin* suosio etunimenä on selvästi vähentynyt niiden appellatiivistumisen jälkeen (Hämäläinen–Sarhemia 2022, 257; Bologna 2021).

1 Kiitos *Sananjalan* anonyymeille arvioijille arvokkaista kommentteista. Tutkimustyötä on rahoittanut Koneen Säätiö.

Jonne on yksi tuoreimmista suomenkielisistä appellatiivistuneista etunimistä, ja sitä on alettu käyttää tietynlaisen teinipojan nimityksenä sekä haukkumasanana 2000-luvulla. Sillä tarkoitetaan suurin piirtein 13–14-vuotiasta teinipoikaa, joka tyypillisesti ajaa mopolla ja juo energiajuomaa. Sitä käytetään paitsi sellaisenaan myös erilaisissa yhdyssana-ilmauksissa (esim. *mopojonne*) sekä alussa mainitussa ilmauksessa *jonnet ei muista*, jota pidetään mahdollisesti tunnetuimpana esimerkkinä *jonnen* käytöstä. (Hämäläinen–Sarhemia 2022; Sarhemia–Hämäläinen 2022.) Tässä artikkelissa tutkimuskohteena on juuri ilmaus *jonnet ei muista*, jota tarkastelen konstruktionäkökulmasta. Ilmaus on taajaan käytetty, ja se mitä ilmeisimmin kiinnostaa kielenkäyttäjiä (ks. Heikkinen 2017), mutta varsinaista tutkimusta siitä ei juuri ole tehty. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisista rakenneaineksista *jonnet ei muista* -konstruktio koostuu ja miten konstruktion muoto voi varioida?
2. Millaisia merkityksiä konstruktiolla on Suomi24-aineiston perusteella? Käytetäänkö sitä vain tilanteissa, joissa vanhemmille sukupolville tuttu asia on nuoremmille tuntematon, vai onko se polyseminen?
3. Käytetäänkö konstruktion pohjalta muodostettuja aihetunnisteita Twitterissä samankaltaisissa merkityksissä kuin konstruktioita käytetään Suomi24:ssä?

Artikkeli etenee siten, että seuraavaksi (luku 2) pohdin, mistä muista lähtökohdista kuin konstruktionäkökulmasta *jonnet ei muista* -konstruktioita (tästä eteenpäin JEM-konstruktio) voisi tarkastella. Tämän jälkeen (luku 3) luon katsauksen *jonnen* appellatiivistumiseen ja JEM-konstruktion syntyyn. Tutkimusaineiston ja metodin esittelen luvussa 4. Luvussa 5 tarkastelen konstruktion muotoa ja merkitystä Suomi24:ssä ja luvussa 6 konstruktion pohjalta muodostettujen aihetunnisteiden merkitystä ja käyttöä Twitterissä. Lopuksi kokoan havaintoni yhteen (luku 7). Laadullinen tutkimukseni sijoittuu väljästi kognitiivisen semantiikan viitekehykseen. En siten noudata esimerkiksi konstruktio-kieliopin notaatioita.

2 Mikä *jonnet ei muista* on?

Ilmausta *jonnet ei muista* voi pitää konstruktiona. Konstruktioikieliopin mukaisen, usein lainatun määritelmän mukaan konstruktio on sellainen muodon ja merkityksen yhteenliittymä, jonka merkitystä ei voi suoraan päätellä sen rakenneosista (Goldberg 1995, 4). Lisäksi vaikka merkitys olisikin pääteltävissä rakenneosista, kokonaisuutta voidaan pitää konstruktiona, jos se esiintyy riittävän tiheästi (Goldberg 2006, 5; ks. myös J. Leino 2010, 91–94; Niva 2022, 20–23). Konstruktiossa yleensä ainakin jokin osa vaihtelee (J. Leino 2010, 74). Myös idiomit – sekä täytetyt (*filled*) että osittain täytetyt (*partially filled*) – voivat olla konstruktioita (Goldberg 2006, 5). Idiomien määritelmä tulee lähelle konstruktio-määritelmää. Tieteen termipankin (2022) mukaan idiomiksi on ”sanaa pitempi mutta

lausetta lyhyempi merkitykseltään vakiintunut ilmaus, jonka kokonaismerkitystä ei voi suoraan päätellä sen osien merkitysten perusteella”. Määritelmässä nousee esiin pituus: siinä missä konstruktio voi olla myös sanaa lyhyempi tai lauseen kokoinen (ks. Goldberg 2006, 5) tai jopa kokonainen teksti (J. Leino 2019, 217), idiomi ei voi. Idiomien määritelmät tosin vaihtelevat, ja eri määritelmiä yhdistävät lähinnä se, että idiomit ovat epäkompositionaalisia eli niiden merkitystä ei voi ennustaa niiden osista, sekä se, että ne ovat syntaktisesti tai leksikaalisesti jähmeitä (Nenonen 2002, 4–6). Geoffrey Nunberg, Ivan A. Sag ja Thomas Wasow (1994, 492–493) määrittelevät idiomien konventionaaliseksi, jähmeäksi, kielikuvalliseksi, sananlaskumaiseksi, epämuodolliseksi ja affektiseksi. Huolimatta siitä, että idiomia tyypillisesti pidetäänkin lausetta lyhyempänä, ilmausta *jonnet ei muista* voi pitää idiomina, vaikka se onkin kokonainen lause (ks. Goldbergin 2006, 55 esimerkki idiomista *Boys will be boys*), sillä se vastaa hyvin Nunbergin ym. (1994) idiomien määritelmää. Idiomien ja konstruktion eroa voi nähdäkseni selittää siten, että idiomi on konventionaalinen toteutunut ilmaus, kun taas konstruktio on mentaalinen malli, jonka mukaan ilmaus on muodostettu (ks. Goldberg 2006, 55). Siten voi ajatella, että kaikki idiomit toteuttavat jotain konstruktioita mutta että kaikkien konstruktioiden toteumat eivät ole idioimeja. (Idiomien ja konstruktion suhteesta ks. myös Fillmore–Kay–O’Connor 1988; J. Leino 2019, 222.)

Kognitiivinen kielioppi ei erota konstruktioita ja sen toteumaa vaan nimittää konstruktioiksi sekä minkä tahansa kokoista ilmausta että skeemaa, jota ilmaus toteuttaa. Siten ilmaukset ja niiden ilmentämät skeemat ovat perusluonteeltaan samanlaisia ja eroavat vain spesifisyydeltään. Molemmat voivat konventionaalistua puheyhteisössä, jolloin ne muodostavat vakiintuneita kielenyksiköitä. (Langacker 2009, 2.) Jaan tämän näkemyksen, mutta selkeyden vuoksi puhun *konstruktiosta* tarkoittaessani ilmauksen taustalla olevaa skeemaa ja konstruktion *toteumasta* tarkoittaessani tiettyä ilmausta.

Tutkimuskohdettani *jonnet ei muista* voi perustellusti pitää sekä idiomina että konstruktiona kuin myös (internet)meeminä. Vaikka *jonnet ei muista* on yleinen lausahdus juuri tässä muodossa, sen osat voivat myös vaihdella ja esimerkiksi ilmaus *jonnet ei tajuu* on nähdäkseni saman konstruktion toteuma. Kutsunkin tutkimuskohdettani konstruktioiksi korostaakseni sitä, että kyse ei ole vain yksittäisestä ilmauksesta. Lisäksi tutkimukseni kuuluu vahvemmin kieliopin- kuin idiomien- tai meemintutkimuksen viitekehykseen. Toisaalta aihetunnisteen *#jonneteimuista* sekä muiden tutkimieni aihetunnisteiden (ks. luku 6) käyttö Twitterissä on hyvin meeminomaista, ja myös konstruktion käyttöä Suomi24:ssä ja muualla sosiaalisessa mediassa voi toisinaan pitää meeminomaisena, sillä sitä käytetään usein humoristisena viestinnän tehokeinona. Verkon kulttuureissa on keskeistä kuulua joukkoon, ja meemit ovat yksi tapa sen ilmaisemiseen (Vainikka 2016, 62). Myös aihetunnisteiden käyttöä Twitterissä ja muissa some-palveluissa voi pitää tapana osoittaa joukkoon kuulumista, ja käyttämällä aihetunnistetta *#jonneteimuista* Twitter-käyttäjä voi ilmaista kuuluvansa tietynlaiseen joukkoon (palaan tähän luvussa 6).

3 JEM-konstruktion synty

Jonnet ei muista -konstruktion synnyn voi ajoittaa hyvinkin tarkasti: se sai alkunsa 2000- ja 2010-lukujen vaihteessa Kuvalauta-keskustelufoorumilla. Vuonna 2008 suuri joukko Jonneweb-verkkosivuston² käyttäjiä, jotka oletettavasti olivat kuvalautalaisia nuorempia, oli siirtynyt Kuvalaudalle. Heitä oli alettu nimitellä ensin erilaisilla *web*-perusosan sisältävillä johdoksilla, kuten *jonnewebiläinen* ja *jonnewebbari* ja myöhemmin lyhyemmällä nimityksellä *jonne*. Kesällä 2009 Kuvalaudalla julkaistiin viestiketju, jossa kirjoittaja pyysi *jonnea* tunnustamaan, ettei tämä muista aikaa ennen kännyköiden värinäyttöjä. Tämä poiki useita viestiketjuja, joissa nostalgisoitiin asioita, joiden muistamiseen *jonnet* ovat liian nuoria. Aluksi keskusteluissa ei käytetty muodoltaan vakiintunutta ilmausta, mutta konstruktion muoto vakiintui pikkuhiljaa, ja tammikuussa 2010 forumilla ehdotettiin oman nostalgia-aiheisen keskusteluosion perustamista *jonnet ei muista* -viestiketjujen runsauden takia. (Hämäläinen–Sarhema 2022, 260–263.) Ilmaus levisi pian myös Kuvalaudan ulkopuolelle. Suomi24-korpuksessa (City Digital Group 2021) *jonnet ei muista* esiintyy ensimmäisen kerran vuoden 2011 osakorpuksessa. Konstruktion tunnettuutta lienee lisännyt myös Samae Koskisen vuonna 2017 julkaisema kappale *Jonnet ei muista*, jossa luetellaan asioita, joita nuoret eivät ikänsä vuoksi voi muistaa. Vaikka *jonne*-ilmauksen taustalla onkin Jonneweb-verkkosivusto eikä se, että *Jonnea* pidettäisiin leimallisesti tietyn ikäluokan nimenä, on mahdollista, että sekä *jonnen* että *jonnet ei muista* -ilmauksen nopean ja laajan leviämisen taustalla on *Jonnen* assosioituminen tietynikäisten nimeksi. Suurin osa *Jonne*-nimen kantajista on syntynyt 1980-luvun ja 2010-luvun alun välillä (Hämäläinen–Sarhema 2022, 257).

Twitterissä aihetunnistetta *#jonneteimuista* on käytetty ensimmäisen kerran yksittäisessä viestissä eli twiitissä vuonna 2011, ja seuraavana vuonna sitä käytettiin neljä kertaa.³ Tämän jälkeen *#jonneteimuista*-aihetunnisteen käyttö lisääntyi vähitellen siten, että vuonna 2015 sitä käytettiin jo yli tuhannessa twiitissä. Sittenmin määrä on pysynyt jokseenkin tasaisena. Voidaankin todeta, että aihetunniste on ollut laajasti käytössä siitä lähtien. Twitterissä on käytössä myös muita vastaavia aihetunnisteita, kuten *#jonnetietiedä*, *#jonnetmuistaa* ja *#veetiteimuista*, joiden voidaan tulkita syntyneen *jonnet ei muista* konstruktioita analogisesti muuntelemalla (analogiasta ks. Onikki-Rantajääskö 2001, 34–38; Hamunen – U. Leino 2019). Näitä aihetunnisteita käytetään myös muissa some-palveluissa, kuten Facebookissa ja Instagramissa, mutta niiden tarkastelu jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

2 Jonneweb-verkkosivuston nimen tausta ei ole selvillä, mutta luultavasti se pohjaa sivuston perustajan etunimeen (Hämäläinen–Sarhema 2022, 256).

3 Twitter-aineistonkeruusta ks. seuraava luku.

4 Aineisto ja metodi

Käytän tutkimuksessani kahdenlaista internetaineistoa, Suomi24-korpusaineistoa ja Twitter-aineistoa. Korpusaineiston olen kerännyt Kielipankin Korp-käyttöliittymän avulla Suomi24-korpukselta, joka sisältää samannimisen keskustelufoorumien viestit vuosilta 2001–2020 (City Digital Group 2021). Toinen aineistoni koostuu Twitteristä aiheutuneilla *#jonneteimuista*, *#jonneteitiedä*, *#jonnet*, *#jonneteiosaa*, *#jonneteitajua*, *#jonneteitajuu* ja *#jonneteiyymmärrä* kerättyistä twiiteistä.

Suomi24 on suosittu keskustelufoorumi, joka ei vaadi rekisteröitymistä ja jonne voi kirjoittaa viestejä anonymisti. Anonymisuus mahdollistaa intiimienkin viestien kirjoittamisen, ja keskustelu on usein luonteeltaan kevyttä. Suomi24:ssä on useita eri palstoja, ja osalla niistä esiintyy paljon trollausta eli tahallista keskustelun häirintää ja muiden keskustelijoiden provosointia. Toisaalta joillain palstoilla käyttäjistä voi muodostua tiiviitäkin yhteisöjä. (Lagus–Pantzar–Rückenstein–Ylisiurua 2016, 10.) Suomi24:n käyttäjät kuvaavat palvelun edustavan kansan ääntä, sillä siellä sellainenkin kansalaiskeskustelu on mahdollista, jolle muissa mediatioissa ei ole sijaa (Harju 2018, 59). Twitter (nykyään X) puolestaan on yhteiskunnallisesti näkyvä, perusluonteeltaan avoin ja julkinen sosiaalisen median palvelu, josta on tullut suosittu niin politiikan, journalismin ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kuin myös urheilun ja viihteen alalla.⁴ Twitterissä on helppo olla vuorovaikutuksessa tuntemattomien kanssa, mutta koska siellä keskustelevat monet yhteiskunnalliset vaikuttajat, sitä on kuvattu elitistiseksi mediaksi. (Isotalus–Jussila–Matikainen 2018, 9–13.) Suomi24 ja Twitter ovat siis keskenään hyvin erilaisia some-palveluita. Suomi24:ssä voi kirjoittaa anonymiteetin suojin pelkäämättä kasvojen menetystä, kun taas Twitterissä kirjoitetaan jo lähtökohtaisesti oma persoona esillä ja luodaan samalla tietynlaista julkista kuvaa itsestä. Analysoimalla kahta hyvin erityyppistä some-aineistoa saan tutkimuskohteestani monipuolisemman kuvan kuin yksittäisen aineiston pohjalta olisi mahdollista.

Koska selvitän sekä *jonnet ei muista* -konstruktion merkitystä että muotoa, Suomi24-aineiston keruussa ja rajaamisessa oli pohdittava tarkkaan, kumpi näistä on ensisijainen kriteeri. Koehaut korpukselta pelkän muodon perusteella⁵ eivät tuottaneet riittävää määrää esimerkkejä, joten päädyin ottamaan lähtökohdakseni kaikki hakusanalla *jonnet* löytyneet esiintymät. Suomi24-aineisto on siten kerätty Kielipankin Korp-käyttöliittymän yksinkertaisella haulla hakusanalla *jonnet* pien- ja suuraakkoset samastettuna, eli mukana ovat sekä isolla että pienellä alkukirjaimella kirjoitetut ilmaukset. Olen sisällyttänyt

4 Lokakuussa 2022 suursijoittaja Elon Musk osti Twitterin, erotti useita sen johtajia ja ilmoitti suunnittelevansa muutoksia Twitteriin, minkä jälkeen monet julkisuuden henkilöt ja organisaatiot (esim. THL) ovat ilmoittaneet vetäytyvänsä palvelusta. On mahdollista, että Twitterin luonne some-palveluna muuttuu. Suurin osa aineistoni twiiteistä on julkaistu ennen Twitterin siirtymistä Muskin haltuun.

5 Esimerkiksi hakulausekkeella [sana on *jonnet*] + [morfologinen analyysi sisältää SUBCAT_Neg] + [sanaluokka on verbi] löytyi vain 134 osumaa, ja osumat, joissa on poikkeava sanajärjestys tai näiden sanojen välillä on jotain muuta, jäivät hakutulosten ulkopuolelle.

hakutuloksiin myös ne osumat, joissa *jonnet* on sanan loppuosana eli *jonnet*-loppuiset yhdyssanat (esim. *nykyjonnet*). Hakulausekkeella löytyi 3 848 osumaa. Koska aineistonkeruun hakusanana on monikon nominatiivimuoto *jonnet*, aineiston ulkopuolelle ovat rajautuneet sellaiset mahdolliset tapaukset, joissa subjekti on yksikössä tai jossain muussa monikon sijamuodossa tai subjektina on jokin muu kuin *jonne*.

On syytä huomata, että en ollut etukäteen määritellyt JEM-konstruktioille tarkkoja kriteerejä, vaan konstruktion muoto ja merkitys alkoivat hahmottua esimerkeissä toistuvien piirteiden (esim. mentaalisen prosessin kuvaus, kielteinen merkitystulkinta) pohjalta aineistoa analysoidessani. Aineiston rajaamisessa olen käyttänyt aineistopohjaista lähestymistapaa (ks. Luodonpää–Manni–Ojutkangas 2020) ja kielitajua (ks. Hamunen–Huomo 2020). Olen ensin poistanut sellaiset osumat, joissa ei ole kyse *jonnet*-appellatiivista vaan esimerkiksi lyöntivirheestä tai *Jonne*-propriasta (esim. *hajonnet* po. *hajonneet*; *Jonne* etunimenä tai esimerkiksi John Deere -traktorin kutsumanimenä). Jäljelle jääneiden 3 556 virkkeen joukosta olen seulonut sellaiset, joissa tulkintani mukaan esiintyy JEM-konstruktio. Toisinaan sen ratkaiseminen, voiko hakutulosta pitää konstruktion toteumana, vaatii viestiketjuketkin tarkastelua. Joskus viestiketju on kuitenkin poistettu Suomi24:stä. Tällaiset tapaukset olen rajannut pois aineistosta. Lisäksi olen poistanut hakutuloksista osumat, joissa on täsmälleen sama viesti kahteen kertaan (kirjoittaja on esimerkiksi lainannut toisen kirjoittajan viestiä). Lopullisessa Suomi24-aineistossani on 353 virkettä, joita olen tarvittaessa täydentänyt viestiketjuketkin tarjoamalla lisätiedoilla.

Analyyssia syventääkseni olen lisäksi poiminut sellaisia virkkeitä, joiden merkitys tai muoto ovat siinä määrin erilaisia, että niitä ei voi pitää JEM-konstruktion toteutumina vaan joko omina konstruktioinaan tai JEM-konstruktion alakonstruktioina tai lähi-konstruktioina (ks. Kotilainen 2007, 42–49; Västi 2012, 40), koska niissä on esimerkiksi käytetty jotain muuta kuin transitiivista kognitioverbiä (JEM-konstruktion muodosta ks. 5.1). Näitä virkkeitä en kuitenkaan laske mukaan varsinaiseen tutkimusaineistoon vaan hyödynnän niitä lähinnä konstruktion rajoja hahmotellessani.

Twitter-aineiston olen kerännyt Tweet Downloader -työkalulla⁶. Aineistonkeruuvaiheessa olin jo analysoinut JEM-konstruktion muotopiirteitä Suomi24-aineistosta ja valitsinkin haettavat aihetunnisteet sen perusteella, mitkä verbit ovat yleisimpiä Suomi24-aineistossa (ks. luku 5.1). Lisäksi olen ottanut mukaan verbittömän aihetunnisteen *#jonnet*, koska olen havainnut sitä käytettävän usein samankaltaisesti kuin aihetunnistetta *#jonneteimuista*. Olen hakenut twiittejä aihetunnisteilla *#jonneteimuista*, *#jonneteitiedä* ja *#jonnet* ja poiminut aineistoon sata uusinta 30.11.2022 mennessä julkaistua sekä sata vanhinta twiittiä kullakin aihetunnisteella. Lisäksi olen kerännyt kaikki twiitit aihetunnisteilla *#jonneteitajuu* (100 kpl), *#jonneteitajua* (12), *#jonneteiosaa* (11) ja *#jonneteiyttä* (18), koska niiden kokonaismäärä Twitterissä on huomattavasti pienempi kuin kolmen ensiksi mainitun aihetunnisteen. Olen jättänyt aineiston ulkopuolelle uudelleentwiittaukset eli

6 Työkalu oli aineistonkeruun aikaan saatavissa osoitteessa <https://developer.twitter.com/apitools/downloader>, ja sen käyttö vaati akateemisen käyttöluvan Twitter API v2 -ohjelmointirajapintaan.

twiittaukset, joissa sama viesti jaetaan uudelleen sellaisenaan. Lisäksi olen jättänyt poimimatta sellaiset twiitit, joista ei käy ilmi, mitä niillä tarkoitetaan, koska twiitin sisältämä linkki ei johda toimivalle sivulle tai joko twiitti itse tai alkuperäinen twiitti, johon kyseinen twiitti on vastaus, on poistettu Twitteristä.

Luokittelen Suomi24-aineistoa JEM-konstruktion muodon ja merkityksen perusteella ja selvitän, mitkä ovat konstruktion syntaktiset ja semanttiset rajat. Twitter-aineistoa taas tarkastelen sen perusteella, mitä olen saanut selville Suomi24-aineistosta, eli tutkin, onko Twitter-aineistossa havaittavissa samankaltaisia semanttisia eroja. Sovellan analyysissani etenkin Ronald Langackerin (2008) kognitiivisen kieliopin kuvausvälineistöä.

5 Jonnet ei muista *-konstruktion muoto ja merkitys Suomi24:ssä*

Tässä luvussa tarkastelen ensin JEM-konstruktion muotopiirteitä (5.1). Tämän jälkeen siirryn käsittelemään konstruktion merkitystä ja esitän, että konstruktiolla on kaksi toisistaan eroavaa päämerkitystä (5.2). Lopuksi pohdin sitä, miten JEM-konstruktion muoto vaikuttaa sen merkitykseen (5.3).

5.1 JEM-konstruktion muoto

Suomi24-aineiston analyysi osoittaa, että JEM-konstruktion keskeisiä muotoseikkoja ovat monikon nominatiivissa oleva subjekti *jonnet* (tai joskus yhdyssana kuten *megajonnet*), kieltoverbi, joka prototyypillisesti ei kongruoi (esimerkki 1), vaikka kongruenssikin on mahdollista (2), sekä pääverbi, joka ilmaisee mentaalista prosessia, prototyypillisesti *muistaa* (1–4). Verbi ei kuitenkaan aina ole *muistaa*, vaan myös muut transitiiviset kognitiiverbit, kuten *ymmärtää* tai *tajuta* (5), ovat mahdollisia. Lisäksi kieltoverbin ja pääverbin välissä voi olla erilaisia määritteitä, kuten esimerkin 3 episteemistä modaalisuutta ilmaiseva partikkeli *tietenkään* (VISK § 1614). Aineistossa on myös kaksi esimerkkiä, joissa ei ole kieltoverbiä. Siitä huolimatta ne ovat tulkittavissa kielteisiksi. Esimerkki 4 on vastaus viestiketjussa, jossa keskustellaan siitä, kenen kappale on I Love Rock'n'Roll. *Korkeintaan*-sanan vuoksi esimerkin konstruktion toteuman parafrasi on *jonnet ei(vät) muista muita kuin Joan Jettin version*, joten se on merkitykseltään verrattavissa kielteisiin lauseisiin ja siten kuuluu aineistoon, vaikka esimerkistä kieltoverbi puuttuukin.

- (1) *Jonnet ei muista* kuinka ylä-asteen opettajat aikoinaan keittelivät koululla pontikkaa, metallityöluokassa itse rakentamallaan vehkeillä.
- (2) Urpo Leppänen (*Jonnet eivät muista*) moitti Soinia, kun tämä oli antanut periaatteittensa mennä puolueen edun edelle.
- (3) *Jonnet ei tietenkään muista* Kekkosta ja Brezhneviä.
- (4) Siis alunperin, mutta *jonnet muistaa* korkeintaan Joan Jettin version...
- (5) Te *jonnet ette tajua* mitään mistään.

Tyypillisesti JEM-konstruktioilla on samassa virkkeessä objekti, mutta sitä käytetään myös sellaisenaan sananparsimaisesti, jolloin vain kontekstista voi päätellä, mihin mentaalinen toiminta kohdistuu. Vaikkei konstruktiossa olisikaan eksplisiittistä objektia eikä konteksti aukottomasti kertoisi ulkopuoliselle tarkastelijalle, mitä jonnet eivät muista, mentaalisisella toiminnalla on kuitenkin oltava kohde, jotta konstruktion käyttö on mielekästä ja sen merkitys avautuu. Siten objektin – joko eksplisiittisen tai implisiittisen – voi katsoa kuuluvan konstruktion muotopiirteisiin.

Prototyypisissä JEM-konstruktiossa kieltoverbi on yksikön (tai harvemmin monikon) kolmannessa persoonassa mutta se voi olla myös monikon toisessa persoonassa (5), jolloin puhutellaan suoraan keskustelun muita osanottajia. Toisen persoonan käytöllä saatetaan pyrkiä synnyttämään tietynlainen reaktio viestin vastaanottajassa (De Raad – Van Oudenhoven – Hofstede 2005, 154), ja esimerkki 5 voidaankin tulkita solvaukseksi (ks. Culpeper 2010, 3242). Vastaanottajaa siis nimitellään *jonneksi* sen lisäksi, että todetaan, ettei tämä tajua mistään mitään.

Vaikka selvästi useimmin konstruktiossa käytetään juuri *muistaa*-verbiä, puolessa tapauksista käytössä on jokin muu verbi, kuten taulukosta 1 ilmenee. Kaikki konstruktiossa käytetyt verbit ovat mentaalista tai tiedollista tilaa ilmaisevia transitiivisia kognitioverbejä (ks. P. Leino 1991, 166–167; Pajunen 2001, 309, 314; VISK § 1561).

Taulukko 1. JEM-konstruktiossa esiintyvät verbit Suomi24-aineistossa.

verbi	määrä
<i>muistaa</i>	177
<i>tietää</i>	74
<i>osata</i>	41
<i>tajuta</i>	32
<i>ymmärtää</i>	20
<i>käsittää</i>	3
<i>uskoa</i>	1
<i>muistaa/tietää</i>	1
<i>ajatella</i>	1
<i>hallita</i>	1
<i>älytä</i>	1
<i>hiffata</i>	1
yhteensä	353

Siirryn seuraavaksi tarkastelemaan konstruktion ja sen rakenneosien merkitystä.

5.2 JEM-konstruktion merkitys

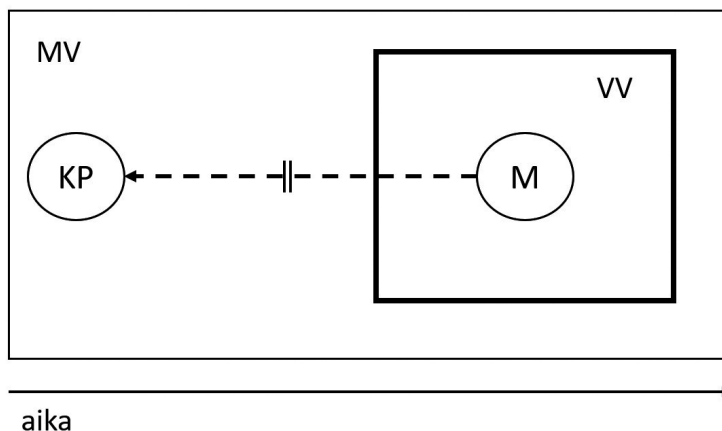
Kuten johdannossa kävi ilmi, *jonnella* viitataan tyypillisesti tietynlaisiin teinipoikiin ja heidän käyttäytymiseensä. Osana JEM-konstruktioita *jonnen* eri merkityspiirteet voivat aktivoitua ja siten *jonnet* voi viitata esimerkiksi tietynikäisiin tai tietyllä tavalla toimiviin ihmisiin. Konstruktiossa käytettyjä verbejä yhdistää se, että ne ovat transitiivisia kognitioverbejä ja ilmaisevat mentaalista tai tiedollista tilaa, mutta verbit myös eroavat toisistaan. *Muistaa* ilmaisee tiedon säilyttämistä muistissa, *tietää* tiedon hallussa oloa, *osata* tiedon tai taidon hallitsemista ja *tajuta, ymmärtää ja käsittää* jonkin asian kognitiivista omaksumista tai hallitsemista.

Kielitoimiston sanakirjan (s.v. *jonne*) mukaan ilmausta *jonnet ei muista* käytetään ”(hyväntahtoisena) toteamuksena siitä, että nuoret eivät tunne jtk vanhemmille ikäryhmille tuttua asiaa”. Suomi24-aineiston perusteella ilmausta käytetäänkin näin (esimerkit 1–3 sekä 6–7).

- (6) *Jonnet ei muista* aikaa kun televisioiden ja vhs videoiden kanavat piti virittää manuaalisesti ja ilman mitään kuvaruutuvalikoita :D
- (7) *jonnet ei tiedä* mikä puhelinluettelo on/oli.

Esimerkeissä 1–3 sekä 6–7 mainittavat asiat – pontikankeitto koulun tiloissa, Urpo Leppänen, Urho Kekkonen, Leonid Brežnev, televisiokanavien virittäminen ja puhelinluettelo – olivat läsnä elämässä aiemmilla vuosikymmenillä. Puhelinluetteloita on käytetty vielä 2000-luvun alussa, kun taas Kekkonen ja Brežnev olivat valtioidensa johdossa vuoteen 1982 asti. *Jonnet* sen sijaan ovat niin nuoria, että he eivät ole ainakaan jokapäiväisessä elämässään olleet tekemisissä näiden kanssa. Merkityksensä puolesta näitä esimerkkejä voikin pitää *jonnet ei muista* -konstruktion prototyyppisinä toteumina. Niissä kyse ei siis ole siitä, että *jonne* on vielä liian nuori ja kasvaa myöhemmin riittävän vanhaksi ymmärtääkseen puheena olevan asian, vaan siitä, että *jonne* on syntynyt ”liian myöhään”. Vaikka nuoret toki saattavat oppia Leppäsestä, Kekkosesta ja Brežnevistä historiankirjoista ja nähdä pontikankeittovälineitä, VHS-kasetteja ja puhelinluetteloita esimerkiksi museossa tai internetissä, niistä ei koskaan tule sellaista osaa heidän elämäänsä kuin ne aiemmilla sukupolvilla olivat. Konstruktion merkitystä havainnollistaa kuvio 1.

Kognitiivisessa semantiikassa kuvion, taustan ja vaikutusalan käsitteet ovat keskeisiä. Kuvio nousee esiin suhteessa taustaan, eli esimerkiksi *sormen* merkitys hahmottuu suhteessa käteen ja käsi on siten sen välitön vaikutusala, kun taas sen maksimaaliseksi vaikutusalaksi hahmottuu koko keho. Korosteisinta kuviota kutsutaan muuttujaksi ja muita kuvioita kiintopisteiksi. (P. Leino 1993, 51–52; Langacker 2008, 66–67.) Kuviossa 1 muuttuja on *jonnet* ja kiintopiste objektin (tai joissain aineistoesimerkeissä adverbiaalin) ilmaisema asia. Aika etenee vasemmalta oikealle, joten kiintopiste sijoittuu ajallisesti aikaisemmaksi kuin muuttuja. Välitön vaikutusala on se hetki, jolloin *jonnet* eivät muista jotakin, kun taas maksimaaliseen vaikutusalaan kuuluu myös se hetki, jolloin kiintopiste on ollut läsnä ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Katkoviivanuoli kuvaa muuttujan ja kiintopisteen välistä mentaalista suhdetta, joka kuviossa 1 suuntautuu menneisyyteen. Kaksi pystyviivaa kuvaa negatiota.

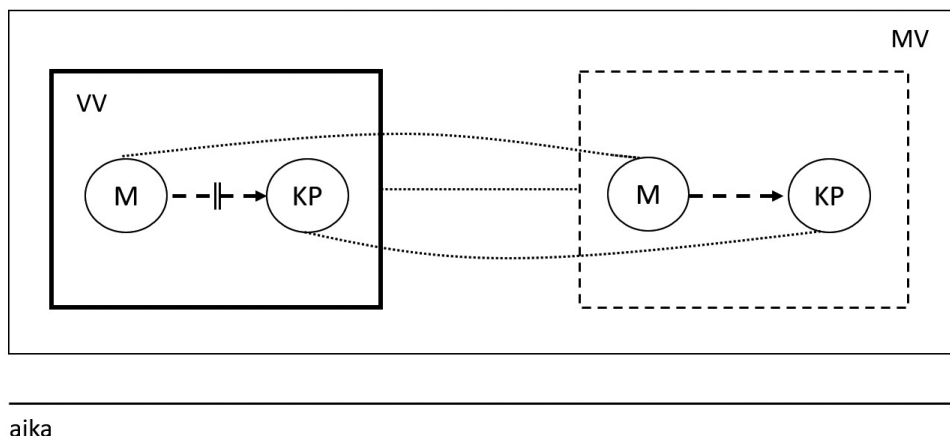
Kuvio 1. Muuttujan (*jonnet*) ja kiintopisteen (objektin ilmaisema asia) mentaalinen suhde, kun kiintopiste on menneisyydessä. MV = maksimaalinen vaikutusala, VV = välitön vaikutusala, KP = kiintopiste, M = muuttuja.

Aineistoni perusteella JEM-konstruktioita ei kuitenkaan aina käytetä tällaisessa merkityksessä, vaan usein maksimaaliseksi vaikutusalueksi hahmottuu tulevaisuus. Siten konstruktiolla voikin nähdä olevan kaksi päämerkitystä. Esimerkit 8–10 havainnollistavat tätä toista merkitystä.

- (8) Työntekijän työoikeudellisten etujen säilymisestä tuossa on kyse, *jonnet ei tiedä*.
- (9) Taas tyyppillistä, että minkäänlaista lähdekritiikkiä *megajonnet eivät hallitse* ja senkin mitä lukevat, ymmärtävät väärin :)
- (10) Nulikat, *jonnet ei osaa* muuta kuin viljellä tuota homo-sanaa, tuskin edes ymmärtätkö koko sanan merkitystä.

Toisin kuin esimerkeissä 6–7, esimerkeissä 8–10 kyse on siitä, että *jonnet* ovat vielä liian nuoria tai sivistymättömiä tietääkseen tai ymmärtääkseen jotain mutta voivat myöhemmin iän ja elämäkokemuksen karttuessa oppia sen. *Jonnet* eivät nuoren ikänsä vuoksi vielä todennäköisesti ole työelämässä eivätkä siksi ymmärrä työntekijän oikeuksia. Niin ikään he saattavat kokemuksen karttuessa oppia lähdekritiikkiä ja sekä sanojen merkityksiä että käytöstapoja. Esimerkki 10 paheksuu sitä, että *jonnet* käyttävät *homo*-sanaa haukkumasanana. Siinä missä esimerkkien 6–7 merkityksessä *jonnen* merkityspiirteistä keskeiseksi nousee *jonnen* myöhäinen syntymäajankohta, esimerkkien 8–10 merkityksessä korostuu *jonnen* nuori ikä ja epäkypsä käytös. Jälkimmäinen merkitystyyppi olisikin mahdollista jakaa vielä kahtia sen perusteella, onko korostaisempi ominaisuus *jonnen* nuori ikä vai ei-toivottu käytös. Olen kuitenkin päättänyt pitämään näitä saman merkitystyyppien edustajina, sillä oletettavasti tällainen käytös kuuluu nimenomaan nuoreen ikään.

Jälkimmäistä merkitystyyppiä havainnollistaa kuvio 2, jossa on käytetty samanlaista notaatiotapaa kuin kuviossa 1. Vaikka nykyhetkessä jonnella ei ikään kuin ole pääsyä kiintopisteen ilmaisemaan asiaan, tulevaisuudessa hänellä saattaa olla siihen mahdollisuus, mitä ilmaisee oikeanpuoleinen katkoviivareunainen laatikko. Pisteviivat laatikoiden sekä muuttujien ja kiintopisteiden välillä ilmaisevat sitä, että muuttuja ja kiintopiste ovat molemmissa laatikoissa samat.

Kuvio 2. Muuttujan (*jonnet*) ja kiintopisteen (objektin ilmaisema asia) mentaalinen suhde, kun muuttujan mahdollisuus saada pääsy kiintopisteen ilmaisemaan asiaan on tulevaisuudessa.

Kuviosta 2 näkyy, että esimerkkien 8–10 merkitystyyppissä maksimaalinen vaikutusala ulottuu tulevaisuuteen ja että muuttujalla on vasta tulevaisuudessa potentiaalinen pääsy kiintopisteessä ilmaistuun asiintilaan. Siten muuttuja saattaa myöhemmin esimerkiksi oppia lähdekritiikkiä, vaikka ei vielä sitä hallitse (esimerkki 9). Kutsun tästä eteenpäin kuvion 1 havainnollistamaa merkitystyyppiä menneisyys-merkitystyyppiksi ja kuvion 2 havainnollistamaa merkitystyyppiä tulevaisuus-merkitystyyppiksi silloin, kun käsitelen näiden välisiä eroja. Ellen erikseen mainitse näitä tyyppejä, tarkoitan JEM-konstruktion merkitystä yleisesti.

Tarkasteltaessa tarkemmin konstruktion merkitystulkinnan kuviota ja taustaa, kuvioksi hahmottuu JEM-konstruktion toteuma, jossa muuttuja on siis subjekti *jonnet* ja kiintopiste objektin ilmaisema asia. Taustan taas muodostaa se maailmantieto, joka ilmauksen tulkittamiseksi tarvitaan. Kognitiivisessa semantiikassa maailmantieto nähdään kognitiivisten alueiden ja niiden muodostaman matriisin kautta merkitystaustana ja siten erottamattomana osana merkitystä (Langacker 2008, 39, 47). Maailmantieto liittyy ilmauksessa esiintyviin sanoihin, tässä tapauksessa ennen kaikkea nimenomaan muihin sanoihin kuin *jonnet*-muotoon, kieltoverbiin ja pääverbiin. Maailmantieto ohjaa tulkittamaan konstruktion toteuman jommallakummalla tavalla – siis siten, että kyse joko on jonnen ”liian myöhäisestä” syntymästä tai nuoresta iästä – eli disambiguoii ilmauksen merkityksen.

Esimerkissä 11 puhutaan eksplisiittisesti 1970–80-luvuista, jolloin on selvää, että on kyse menneisyys-merkityksestä. Esimerkin sävyartikkeli *vaan* tuo konstruktion vähätelevän sävyn (VISK § 821, 828). Esimerkissä 12 taas ei mainita mitään ajanjaksoa tai puhuta menneisyyteen viittaavista asioista vaan todetaan, etteivät jonnet tiedä yrittäjyydestä, joten esimerkki kuuluu tulevaisuus-merkitystyyppiin. Voikin tulkita, että esimerkin 12 *uberjonnet* saattavat tulevaisuudessa iän ja kokemuksen myötä oppia yrittäjyydestä, kun taas esimerkin 11 *jonnet* eivät koskaan tule kokemaan mainittua aikaa eivätkä siten voi saada ensi käden tietoa esimerkissä kuvatussa asiasta. Merkitystyyppiä erottaa myös se, että menneisyys-typissä muuttujiksi voi hahmottaa teoriassa koko tietty ikäluokka, kun taas tulevaisuus-typissä on mahdollista, että osalla ikäluokasta on jo se tieto tai taito, joka konstruktion muuttujalta puuttuu. Toisin sanoen menneisyys-typissä pääsyä ensi käden tietoon ei ole yhdelläkään kyseisen ikäluokan edustajalla, kun taas tulevaisuus-typissä osalla samanikäisistä saattaa jo olla pääsy puheena olevaan tietoon.

(11) *Jonnet ei vaan muista* kun 70-80-luvulla Suomeen loikkasi monta monituista Neuvostoliiton mielestä ”terroristia.”

(12) Täällä *uber jonnet ei tiedä* yrittäjyydestä mitään.

JEM-konstruktion merkitystä voi tarkastella myös prototyyppisen JEM-konstruktion toteuman (esim. *jonnet ei muista aikaa ennen koronaa*) nomini(lauseke)jäsenten semanttisia rooleja pohtimalla. Syntaktinen subjekti *jonnet* on semanttiselta rooliltaan kokija (ks. P. Leino 1991, 167; Langacker 2008, 356; VISK § 465). Sen sijaan ei ole aivan yksiselitteistä, mikä objektilausekkeen semanttinen rooli on. Yksi ratkaisu on tulkita se nollassi (*zero*, ks. Langacker 2008, 370). Toisaalta VISK:n (§ 928) mukaan sellaisen verbin, joka ilmaisee suuntautumista joltain entiteettiä kohti, objektia voi pitää semanttiselta rooliltaan patienttina, vaikka mentaalinen ponnistus ei vaikutakaan objektitarkoitteeseen. Jos lause olisi myönteinen (*jonnet muistavat ajan ennen koronaa*), verbin suuntautuminen objektin ilmaisemaa entiteettiä kohtaan olisi selkeämpää. Koska JEM-konstruktiossa verbi kuitenkin prototyyppisesti on nimenomaan kieltomuodossa, verbi ei tarkalleen ottaen suuntaudu kohti objektin ilmaisemaa entiteettiä vaan ennemmin ’maailmasta mieleen’ (ks. Pajunen 2001, 316). Objektilausekkeen semanttisen roolin voi tulkita myös ärsykeeksi eli tunteen aiheuttajaksi (ks. VISK § 446, 465). Ärsyketulkintaa tukee se, että objektilausekkeen ilmaisema asia on se puheenaihe, joka JEM-konstruktion käytön motivoi. JEM-konstruktiota käytetään usein myös ilmaisematta lainkaan eksplisiittistä objektia, jolloin vain kontekstista voi päätellä, mitä konstruktiolla tarkoitetaan. Jos konstruktiolla kuitenkin on objekti, objektin⁷ ilmaisema entiteetti on keskeinen konstruktion toteuman merkitystä tulkittaessa (ks. esimerkit 11–12).

7 Esimerkin 12 kiintopisteeksi hahmotettava *yrittäjyydestä* ei ole objekti vaan adverbiaali. Aineistossa on muutamia muitakin esimerkkejä, joissa konstruktion kiintopiste ei ole lauseenjäsenfunktioltaan objekti. Myös adverbiaali-kiintopisteen semanttisen roolin voi kuitenkin tavallisesti tulkita samaksi kuin objektikiintopisteen. Elatiivi on lähdeväylän ilmaus ja ilmaisee usein aihetta (VISK § 1253), joten ärsyketulkinta sopii esimerkin 12 adverbiaaliin.

Jos JEM-konstruktioilla ei ole eksplisiittistä objektia, sitä ei voi ymmärtää kontekstistaan irrallaan. Toisinaan kontekstina on koko viestiketju, jolloin on mahdollista, että konstruktion toteumaksi hahmottuu lausetta laajempi kokonaisuus. Esimerkki tällaisesta on kahta 1990-luvun tv-ohjelmaa, Game Overia ja Hugoa käsittelevässä viestiketjussa vastausviesti, jossa lukee vain *Jonnet ei muista*. Kontekstin perusteella konstruktion kiinnotopisteeksi hahmottuvat mainitut tv-ohjelmat, jotka kuitenkin sijaitsevat jo aiemmassa viestissä kuin varsinainen konstruktio. Konstruktion merkityksen tulkitsemiseen tarvitaan siis koko viestiketjun tarjoamaa kontekstia.

5.3 JEM-konstruktion muodon ja merkityksen suhde

Olen edellä esitellyt JEM-konstruktion keskeiset muotopiirteet sekä esittänyt, että konstruktiolla on kaksi päämerkitystä, joiden ero on se, että menneisyys-merkitystyypissä maksimaalinen vaikutusala ulottuu menneisyyteen ja tulevaisuus-merkitystyypissä tulevaisuuteen. Seuraavaksi tarkastelen sitä, miten konstruktiossa käytetty verbi ja sen persoonamuoto vaikuttavat konstruktion merkitykseen.

Taulukossa 2 näkyvät kahdessa päämerkityksessä esiintyvät verbit ja niiden lukumäärät Suomi24-aineistossa. Näiden lisäksi aineistossa on seitsemän sellaista esimerkkiä, jotka eivät selvästi kuulu kumpaankaan merkitystyyppiin ja jäävät siksi taulukon ulkopuolelle. Tällainen on esimerkiksi *Jonnet ei muista!* vastauksena viestiin *Kuka se jonne oikein on jota ei kukaan oikein tunne ja elämässä on tietyt pelisäännöt joita tulee noudatta!* Kysyjä ilmeisesti haluaa tietää, ketä ilmauksella *jonne* tarkoitetaan. Koska vastausviesti ei sisällä muuta kuin JEM-konstruktion, sillä tarkoitettaneen sitä, että kysyjän tarkoittama *jonne* on sama kuin JEM-konstruktion *jonne*. Metakielisestä esimerkistä ei kuitenkaan käy ilmi, kumpaa päämerkitystä tarkoitetaan.

Taulukko 2. JEM-konstruktion kahdessa päämerkityksessä esiintyvät verbit aineistossa.

menneisyys	määrä	tulevaisuus	määrä
<i>muistaa</i>	172	<i>osata</i>	37
<i>tietää</i>	50	<i>tajuta</i>	28
<i>ymmärtää</i>	5	<i>tietää</i>	22
<i>osata</i>	4	<i>ymmärtää</i>	14
<i>käsittää</i>	2	<i>muistaa</i>	2
<i>tajuta</i>	3	<i>käsittää</i>	1
<i>uskoa</i>	1	<i>ajatella</i>	1
<i>muistaa/tietää</i>	1	<i>hallita</i>	1
		<i>älytä</i>	1
		<i>hiffata</i>	1
yhteensä	238		108

Menneisyys-merkitystyyppissä ylivoimaisesti yleisin verbi on *muistaa*. Toinen usein käytetty verbi on *tietää*, kun taas muita verbejä käytetään vain muutamia kertoja. Tässä merkitystyyppissä korostuvat siten verbit, jotka ilmaisevat tiedon hallussa oloa tai säilyttämistä. Sen sijaan tulevaisuus-merkitystyyppissä käytetään monipuolisemmin eri verbejä. Yleisimpiä ovat kognitiivisia kykyjä ilmaisevat verbit *osata*, *tajuta*, *tietää* ja *ymmärtää*. Niitä kaikkia käytetään molemmissa merkityksissä, mutta niiden lukumäärissä on isoja eroja eri merkitystyyppien välillä. Koska paitsi merkitykset myös muoto näyttää siis erottavan näitä kahta tyyppiä, voi kysyä, pitäisikö puhua kahdesta eri konstruktiosta. Katson kuitenkin, että niin konstruktion muoto kuin merkityskin ovat sen verran lähellä toisiaan, että on mahdollista puhua yhdestä polyseemisestä konstruktiosta. Tarkastelen seuraavaksi eri verbien käyttöä konstruktion kahdessa päämerkityksessä.

- (13) Ennuste 2030: ”*Jonnet ei muista*, kuka oli Antti Rinne, ja se on ihan hyvä niin... en muista minäkään.”
- (14) Tuli vielä mieleen esimerkki B-Kadetin karusta varustelusta, *jonnet ei voi käsittää* että autossa ei ollut sähkökäyttöistä tuulilasinpesuria vaan -jalalla potkittava kumitutti lattialla joka ruikki nestettä lasille :D
- (15) Doors on kovinta bilemusaa *jonnet ei ymmärrä* oikeaa musiikkia <https://www.youtube.com/watch?v=OjY3nfvkJ0Y>

Esimerkkiä 13 voi pitää jokseenkin tyypillisenä JEM-konstruktion menneisyys-merkitystyyppin toteutumana, joskin huomionarvoista on, että siinä ikään kuin ennustetaan tulevaa tilannetta ja sitä, miten konstruktiota voisi käyttää vuonna 2030. Esimerkin mukaan silloiset nuoret eivät enää muista poliitikko Antti Rinnettä. Esimerkki 14 taas on siinä mielessä tavanomaisempi konstruktion toteuma, että siinä muistellaan aidosti menneitä. *Käsittää*-verbin käyttö *muistaa*-verbin sijaan antaa ymmärtää, että nykynuorille lienee uskomatonta, että tuulilasinpesintä on aikoinaan käytetty jalalla. Myös esimerkki 15 kuuluu tulkintani mukaan menneisyys-merkitystyyppiin. Vaikka myös sellainen tulkinta voisi olla mahdollinen, että *jonnet* ovat vielä liian nuoria ymmärtämään The Doorsin musiikkia ja voivat myöhemmin ymmärtää sen erinomaisuuden, nähdäkseni on luontevampaa tulkita esimerkki siten, että *jonnet* ovat syntyneet liian myöhään, jotta olisivat eläneet The Doorsin suurimman suosion aikaan.

- (16) Jengin takia juuri vartijoita tarvitaan. *Jonnet ei osaa* itse käyttäytyä ja jonkun pitää vahtia. Kotoa saatu kasvatusta ei liene ollut kaksista, eikä oma ymmärrys riittävää että sopeutuisi hyvällä käytöksellä yhteiskuntaan.
- (17) Taas kerran oikealla asialla nämä Sysmänjonnet. Saivat aikaan öljyvahingon, kääntämällä kumoon hyvän ralliauton. Ovat varmaan vähän onnellisia tekemästään, mutta *eiväthän jonnet muista*.
- (18) Vittu ku te landelaiset *jonnet ette tajuu* et se stadi ei hesa!

Esimerkkiä 16 voi pitää prototyyppisenä konstruktion toteutumana tulevaisuus-merkitystyyppissä. Kyse ei ole siitä, että *jonnet* olisivat syntyneet ”liian myöhään” vaan siitä,

että paitsi huonon kotikasvatuksen todennäköisesti myös nuoren ikänsä takia he eivät osaa käyttäytyä. Esimerkki implikoi stereotyyppistä ajatusta siitä, että nuoriso on pilalla. Taulukossa 2 kiinnittävät huomion kaksi *muistaa*-verbin sisältävää osumaa tulevaisuus-merkitystyyppissä. Näissä konstruktioita on käytetty odotuksenvastaisesti. Esimerkissä 17 näkyy koko viesti, joka on viestiketjun avaus. Siinä päivitetään nuorten aiheuttamaa öljyvahinkoa ja todetaan lopuksi, että *eiväthän jonnet muista*. Koska kyse on selvästi nuorten paheksuttavasta toiminnasta eikä siitä, että nuoret eivät tunne jotakin vanhaa asiaa, odotuksenmukaisempi verbi olisi esimerkiksi *ymmärtää* tai *tajuta*. Myös toista *muistaa*-verbillistä JEM-konstruktion toteumaa tulevaisuus-merkitystyyppissä on käytetty samaan tapaan ja samassa keskustelufoorumin osiossa, joten on mahdollista, että kirjoittajakin on sama. Tällaisessa käytössä JEM-konstruktion merkitys ikään kuin syrjäyttää verbin prototyyppisen merkityksen. Esimerkissä 18 taas huomion kiinnittävät monikon toinen persoona sekä pejoratiiviseksi tulkittavan *landelainen*-sanan ja kirosanan käyttö. Tämäkin esimerkki on kokonainen viestiketjun avaus. Siinä puhutellaan *landelaisia jonneja* suoraan ja annetaan ymmärtää, että Helsingistä tulisi käyttää nimeä *Stadi*. Ilmaus *landelaiset* rakentaa vastakkainasettelua helsinkiläisten ja muualla asuvien välille ja implikoi, että kirjoittaja on itse helsinkiläinen. Koska esimerkillä ei ole laajempaa kontekstia, on mahdotonta sanoa, viitataanko ilmauksella *jonnet* nuoreen ikään vai tietynlaiseen käytökseen.

Kuten edellä totesin, toista persoonaa voidaan käyttää solvaamiseen tai tietynlaisen reaktion aikaansaamiseen viestin vastaanottajassa (De Raad – Van Oudenhoven – Hofstede 2005, 154; Culpeper 2010, 3242). Esimerkissä 18 on selvästi kyse tämänlaisesta käytöstä. Tulevaisuus-merkitystyyppissä toista persoonaa käytetäänkin seitsemän kertaa (yhteensä 108 aineistoesiintymästä), kun taas menneisyys-merkitystyyppissä kieltoverbi on monikon toisessa persoonassa vain kaksi kertaa (yhteensä 238 aineistoesiintymästä). Tulevaisuus-merkitystyyppissä toisen persoonan suhteellinen osuus on siten huomattavasti suurempi. Näin pienestä aineistosta ei voi tehdä luotettavia yleistyksiä, mutta toisen persoonan suhteellisen yleisyyden vuoksi näyttää siltä, että tulevaisuus-merkitystyyppiä käytetään vastaanottajan suoraan solvaamiseen tai paheksumiseen useammin kuin menneisyys-merkitystyyppiä. Havainto vahvistuu tarkasteltaessa myös kolmannen persoonan ilmauksia: tulevaisuus-merkitystyyppiä käytetään usein solvaamiseen tai paheksumiseen myös silloin, kun kieltoverbi on kolmannessa persoonassa (esimerkki 10), kun taas menneisyys-merkitystyyppiä käytetään tyypillisesti jonkin asian muistelemiseen tai nostalgisointiin (esimerkit 6–7).

Koska JEM-konstruktiossa kieltoverbi on poikkeuksetta joko toisessa tai kolmannessa persoonassa mutta ei koskaan ensimmäisessä persoonassa, konstruktion käytön voi nähdä toteuttavan jakoa sisä- ja ulkoryhmiin. Kognitiivisessa tutkimuksessa yksilöllä nähdään olevan sisäryhmiä, eli sellaisia ryhmiä, joihin hän samastuu, sekä ulkoryhmiä, joihin hän ei kuulu tai katso kuuluvansa (Pälli 2003, 41). Käyttämällä JEM-konstruktioita kirjoittaja voi osoittaa, että jonnet kuuluvat ulkoryhmään eli eivät ole osa ”meitä”. Sisäryhmään kuulumisen edellytykset vaihtelevat sen mukaan, mistä konstruktion toteumassa kulloinkin on kyse. Tyypillisesti sisäryhmäläiset antavat ymmärtää olevansa selvästi vanhempia kuin jonneikäisiksi katsotut.

JEM-konstruktion ilmaisuvoimaa hyödynnetään Suomi24:ssä toisinaan myös ilmauksissa, jotka eivät sisällä varsinaista konstruktiota vaan jäävät konstruktion rajojen ulkopuolelle. Tällaisia ovat esimerkiksi 19 ja 20.

- (19) Aloitin nettipankin käytön 80-luvun loppupuoliskolla kun *jonnet kulkivat vielä isipapan mukana*.
- (20) Niin ja missä on tri. Johannes Virolaisen Belarus ??- se ”toinen kotimainen” bilateraalikaupan aikana (NL). *Muistaisko Jonnet??????????????*

Esimerkissä 19 on selvästi mukana JEM-konstruktion menneisyys-merkitys, sillä siinä ilmaistaan humoristisesti se, etteivät jonnet olleet 1980-luvun lopulla vielä syntyneet. Siitä kuitenkin puuttuu kieltoverbi ja mentaalista toimintaa ilmaiseva verbi, joten sitä ei voi pitää JEM-konstruktion toteumana. Esimerkin 20 eksplisiittinen kiintopiste on menneisyydessä, ja lisäksi siinä on JEM-konstruktiolle tyypillisesti *muistaa*-verbi. Siinä ei kuitenkaan ole kieltoverbiä eikä muita kielteiseksi tulkittavia elementtejä, joten sitä voi luontevammin pitää JEM-konstruktion lähi- tai alakonstruktion kuin varsinaisen JEM-konstruktion toteumana. Sekä esimerkissä 19 että 20 on siis mukana JEM-konstruktion merkitys, jota kantaa etenkin *jonnet*, vaikka esimerkit muotonsa puolesta eroavatkin JEM-konstruktioista. Niitä voi pitää eräänlaisina sulaumina, joissa JEM-konstruktion muoto- ja merkityspiirteitä sulautuu uuteen konstruktion (ks. Taylor 1998, 196–197; sulaumista ks. Fauconnier–Turner 1996; Evans–Green 2006, 400–444).

6 #jonneteimuista Twitterissä

Olen edellä tarkastellut JEM-konstruktiota Suomi24-aineistossa ja havainnut, että konstruktion toteumat voi jakaa merkityksensä perusteella kahteen tyyppiin riippuen siitä, ulottuuko niiden maksimaalinen vaikutusala ja suuntautuuko mentaalinen suhde muutujan ja kiintopisteen välillä tulevaisuuteen vai menneisyyteen. Seuraavaksi tarkastelen sitä, onko vastaava merkitysero havaittavissa myös Twitter-aineistossa. Kuten edellä kerroin, olen valinnut aineistonkeruussa käyttämäni aihetunnisteet sen perusteella, mitkä verbit ovat yleisimpiä Suomi24-aineistossa. Lisäksi mukana on aihetunniste *#jonnet*, jota käytetään usein pidemmän aihetunnisteen *#jonneteimuista* sijaan.

Twitter-viestit sisältävät tyypillisesti yhden tai useamman aihetunnisteen eli hashtagin. Aihetunnisteet auttavat löytämään tiettyyn aiheeseen liittyvät twiitit, mutta ne ovat myös semanttisesti merkityksellisiä viestinnän elementtejä (Koskela–Sihvonen 2018, 33). Niillä voidaan ilmaista muun muassa kielellä leikittelyä, jolloin ne yhdistävät sellaisia käyttäjiä, jotka hallitsevat tietyn ryhmän yhteiset käytännöt, ja toisaalta erottavat muista sellaiset, jotka eivät hallitse niitä (Koskela–Sihvonen 2018, 46–47). Tietyn aihetunnisteen käyttäjien voidaan siten nähdä muodostavan oman sisäryhmänsä.

Tyypillisesti kaikkia tutkimiani aihetunnisteita käytetään nostalgisointiin ja aihetunnisteen sisältävässä twiitissä muistellaan jotain aiempien vuosikymmenten ilmiötä, kuten

esimerkeissä 21–22. Nämä kuuluvat menneisyys-merkitystyyppiin. Aineistossa on kuitenkin myös tulevaisuus-merkitystyyppiin kuuluvia twiittejä, kuten esimerkki 23, jossa kirjoittaja osoittaa sanansa hygieniatuotevalmistaja Axelle. Esimerkistä käy implisiittisesti ilmi, että kuntosalin pukuhuoneessa nuori on käyttänyt liikaa deodoranttia. Toisinaan ei kuitenkaan ole selvää, kumpaan merkitystyyppiin twiitti kuuluu. Tällainen on esimerkki 24. On mahdollista, että chili con carne ja Kievin kana ovat kirjoittajalle nostalgisia ruokia, mutta yhtä hyvin on mahdollista, että hän tarkoittaa aihetunnisteella *#jonneteitajuu* jotain muuta.

- (21) Salilla soi Bailando \:D/ *#jonneteimuista*
- (22) Tykkäsitkö käydä Makkaratalon Wienerwaldissa? Baijerin pannu oli eppinen *#helsinki #ravintola #jonneteitiedä*
- (23) Hyvä @AXE, Olisiko mahdollista lisätä tuotteisiinne rajoitin, joka rajaisi suurimman kerta-annostelun määrän esimerkiksi puoleen desilitraan. Ystävällisin terveisin, Nimimerkki kuntosalin pukuhuoneessa kaasutettu *#jonneteitajuu*
- (24) Chili con carnee ja Kievin kanaa @pekkavirtanen⁸. #tajulähtee #lounas *#jonneteitajuu*

Taulukko 3 osoittaa aihetunnisteiden jakautumisen merkitystyyppiin.

Taulukko 3. Tutkittavien aihetunnisteiden jakautuminen konstruktion päämerkityksiin.⁹

	menneisyys	tulevaisuus	epäselvä	yhteensä
<i>#jonnet</i> vanhat	14	70	16	100
<i>#jonnet</i> uudet	87	7	6	100
<i>#jonneteimuista</i> vanhat	100	-	-	100
<i>#jonneteimuista</i> uudet	98	1	1	100
<i>#jonneteitiedä</i> vanhat	92	4	4	100
<i>#jonneteitiedä</i> uudet	98	-	2	100
<i>#jonneteitajuu</i>	78	12	10	100
<i>#jonneteiymmärrä</i>	10	2	6	18
<i>#jonneteitajua</i>	5	2	5	12
<i>#jonneteiosaa</i>	1	9	1	11
yhteensä	583	107	51	741

8 Olen pseudonymisoinut Twitter-käyttäjien nimet, jos kyseessä on yksityishenkilö eikä yritys tai julkisyhteisö.

9 Sata vanhinta *#jonneteimuista*-twiittiä on vuosilta 2011–2014, *#jonneteitiedä*-twiittiä vuosilta 2010–2016 ja *#jonnet*-twiittiä vuosilta 2012–2014. Sata uusinta *#jonneteimuista*- ja *#jonnet*-twiittiä on vuodelta 2022 ja *#jonneteitiedä*-twiittiä vuosilta 2021–2022.

Taulukossa 3 huomion kiinnittää *#jonnet*, sillä sen käytössä on tapahtunut suuri muutos vanhimpien ja uusimpien twiittien välillä. Vanhimmissa twiiteissä sitä käytetään tavallisesti tulevaisuus-merkityksessä eli viittaamaan jonneiden nuoreen ikään tai epäkypsään käytökseen. Tällaisia ovat esimerkit 25–26. Myös menneisyys-merkitykseen viittaavia twiittejä on vanhoissa *#jonnet*-twiiteissä, joskin osa niistä sisältää myös elementit *ei* ja *muista* (27). Tulevaisuus-merkityksessä käytetyt twiitit ilmaisevat usein paheksuntaa nuorten toimintaa kohtaan. Esimerkissä 25 paheksunta käy ilmi aihetunnisteesta *#hyi* ja esimerkiksi 26 kirjoittajan itselleen osoittamasta kehotuksesta *stay classy*. Uusimmissa twiiteissä aihetunnistetta *#jonnet* taas käytetään selvästi useimmin menneisyys-merkityksessä (28).

- (25) Herätti sekavia tunteita kun liikennevaloissa viereen lipui mopoauto, jota kuljettanut tyttö veti sisällä koterossaan tupakkaa *#hyi #jonnet*
- (26) 16 vuotiaat puhuu avoimesti ammattikoulun käytävällä alkoholinjuonnista. Stay classy. *#alaikäset #jonnet*
- (27) Käyttääks kukaan enää IRC-Galleriaa? Muutaku 12-vuotiaat? Vitsi se oli kova juttu ennen Facebookkia. Sälät oli nii ihQ. *#Jonnet #ei #muista*
- (28) Nyt erotellaan *#jonnet* tietäjistä: Mitä tarkoittaa *#välিকাasu* ?

Kuten taulukosta 2 kävi ilmi, Suomiz4-aineistossa *osata*, *tajuta* ja *ymmärtää* -verbit esiintyvät selvästi useammin tulevaisuus- kuin menneisyys-merkityksessä. Taulukko 3 kuitenkin osoittaa, että Twitter-aineistossa vain aihetunnistetta *#jonneteiosaa* käytetään lähes aina tulevaisuus-merkityksessä (29), kun taas *tajuta* tai *ymmärtää* -verbin sisältäviä aihetunnisteita käytetään useammin menneisyys-merkityksessä (30–31).

- (29) Olen nyt järven mitan ajan kuunnellut, kun kaksi tenavaa soutaa väärällä tekniikalla tyyneissä illassa. Saanko neuvoa kun tulevat tähän kohdalle? *#jonneteiosaa #soututekniikka #pienijärvi*
- (30) Mustekynä hommelit. *#jonneteitajuu*
- (31) Kaveri tyrmistyi, kun huomasi että käytän teksti-tv sovellusta puhelimessa. Paras app ja uutiskanava *#jonneteiymmärrä*

Esimerkissä 29 lapset soutavat kirjoittajan mielestä väärällä tekniikalla ja tämä haluaisi neuvoa heille paremman tekniikan, eli kyse on soutajien nuoresta iästä johtuvasta taitamattomuudesta. Esimerkin 30 twiittiin kuuluu tekstin lisäksi valokuva mustepullosta ja kynästä. Koska muut kirjoitusvälineet ovat syrjäyttäneet mustekynän vuosikymmeniä sitten, on selvää, että esimerkki kuuluu menneisyys-merkitystyyppiin ja on tulkittavissa nostalgisoinniksi. Esimerkissä 31 taas kirjoittaja kertoo käyttävänsä puhelimessa Teksti-TV-sovellusta ja pitävänsä sitä hyvänä uutiskanavana. Vaikka siinä ei siis ole kyse vanhan asian nostalgisoinnista, se kuuluu silti menneisyys-merkitystyyppiin, koska maailmantiedon valossa on ilmeistä, että Teksti-TV oli aiemmilla vuosikymmenillä huomattavasti suosittumpi kuin nykyään eikä se välttämättä ole nuorille ylipäänsä tuttu viestin.

Ymmärtää-verbiä käytetään esimerkissä osoittamaan, että nuoret eivät ymmärrä Teksti-TV:n arvoa viestintävälineenä.

Kuten taulukko 3 osoittaa, tutkittujen twiittien kokonaismäärä menneisyys-merkitystyypissä (84,5 %) on huomattavasti suurempi kuin tulevaisuus-merkitystyypissä (15,5 %), kun sellaiset tapaukset jätetään pois laskuista, joiden merkitystyyppi ei käy selvästi ilmi. Siten näyttää siltä, että Twitterissä JEM-konstruktion avulla muodostettuja aihetunnisteita käytetään ensisijaisesti vanhojen asioiden muisteleamiseen. Suurin osa tulevaisuus-merkitystyypin twiiteistä kuuluu vanhoihin, vuonna 2014 tai aiemmin julkaistuihin aihetunnisteen *#jonnet* sisältäviin twiitteihin. Jos nämä jätetään pois laskuista, tulevaisuus-merkitystyypin osuus aineistossa supistuu kuuteen prosenttiin. Tästä voi päätellä, että nykyään JEM-konstruktioita käytetään Twitterissä lähes yksinomaan menneiden muisteluun ja nostalgisointiin.

Sekä menneisyys- että tulevaisuusmerkityksessä on selvää, että kirjoittaja asemoi itsensä jonneka vanhemmaksi. Sen sijaan asiat, joita twiiteissä muistellaan tai paheksutaan, ovat keskenään hyvin erilaisia. Siten tutkimieni aihetunnisteiden käyttäjien sisäryhmän selvin – ja kenties ainoa – yhdistävä piirre on teini-ikäistä selvästi vanhempi ikä. Ulkoryhmä taas on niin ikään heterogeeninen joukko, jota yhdistää nuori ikä ja joko tiedon tai osaamisen puute jostain sellaisesta asiasta, joka vanhemmille on tuttu. Vaikka *jonnea* käytetään pääasiassa pojista (Sarhemia–Hämäläinen 2022), aineistoesimerkeissä ei ole viitteitä JEM-konstruktion sukupuolisidonnaisuudesta, vaan sitä voidaan käyttää sukupuolesta riippumatta. Konstruktiio ikään kuin häivyttää appellatiivistuneen nimen sukupuolen. Kokoavasti voi todeta, että JEM-konstruktion avulla muodostettuja aihetunnisteita käyttämällä twiittaaja voi ilmaista kuuluvansa joukkoon, joka muistelee ja arvostaa sellaisia asioita, jotka nykynuorille eivät enää ole joko lainkaan tuttuja tai ainakaan läsnä heidän jokapäiväisessä elämässään.

7 Lopuksi

Jonnet ei muista on internetissä 2000-luvulla syntynyt ilmaus, jota käytetään runsaasti paitsi internetissä havaintojeni mukaan myös puhutussa kielessä. Olen tässä artikkelissa tarkastellut *jonnet ei muista* -konstruktioita kognitiivisen semantiikan viitekehityksessä kahdesta sosiaalisen median palvelusta, Suomi24:stä ja Twitteristä, peräisin olevan aineiston avulla.

Konstruktion merkitystä ja muotoa olen hahmotellut Suomi24-aineiston pohjalta ja havainnut, että konstruktiolla on kaksi päämerkitystä eli se on polyseeminen. Kognitiivisessa semantiikassa ei yleensä vedetä tarkkaa rajaa semantiikan ja pragmatiikan välille (Langacker 2008, 39–41), ja siten on mahdollista holistisesti tarkastella konstruktion ja sen leksikaalisten osien, kontekstuaalisen tulkinnan ja käyttöfunktion yhteisvaikutusta. JEM-konstruktioita käytetään ensinnäkin menneiden muisteleamiseen ja nostalgisointiin, jolloin konstruktion kiintopiste on menneisyydessä ja muuttujan ja kiintopisteen välinen mentaalinen suhde suuntautuu menneisyyteen. Toisaalta sitä käytetään myös ilmaisemaan

ja paheksumaan sitä, että joku ei nuoren ikänsä vuoksi vielä osaa tai ymmärrä jotakin, jolloin muuttujalla ei nykyhetkessä ole pääsyä kiintopisteeseen mutta tulevaisuudessa sen saavuttaminen voi olla mahdollista. JEM-konstruktion keskeisiä rakennepiirteitä ovat muuttujana toimiva subjekti *jonnet*, tavallisesti kongruoimaton kieltoverbi kolmannessa tai joskus toisessa persoonassa sekä pääverbi, joka on mentaalista tai tiedollista tilaa ilmaiseva transitiivinen kognitioverbi. Tyypillisesti konstruktiio saa kiintopisteekseen objektin, mutta kiintopisteenä voi toimia myös adverbiaali tai se voi jäädä kontekstista pääteltäväksi.

Twitter-aineistosta olen selvittänyt sitä, erottuvatko konstruktion kaksi päämerkitystä myös JEM-konstruktion avulla muodostetun aihe-tunnisteen sisältävissä twiiteissä. Analyysini osoittaa, että nämä kaksi merkitystä nousevat esiin myös Twitter-aineistossa mutta että tulevaisuus-merkitys on Twitterissä huomattavasti harvinaisempi lukuun ottamatta vanhoja *#jonnet*-twiittejä. Twitterissä JEM-konstruktioita käytetäänkin ensisijaisesti nostalgisointiin.

JEM-konstruktion ilmaisuvoimaa käytetään hyväksi myös muiden samankaltaisten mutta konstruktioista muotonsa puolesta eroavien ilmausten muodostamisessa. Siitä voi päätellä, että konstruktion merkitys on nykykielessä niin selvä ja laajasti jaettu, että rakennetta voi varioida tarvitsematta pelätä sitä, ettei vastaanottaja ymmärrä. Konstruktion avulla voi muodostaa analogisesti myös uusia aihe-tunnisteita, ja Twitterissä onkin julkaistu yksittäisiä twiittejä, joissa on käytetty esimerkiksi aihe-tunnisteita *#jonneteijaksa* ja *#jonneteiolekäyneetkäändeedeeärrässä*. Huomionarvoista on, että jälkimmäisessä käytetty verbi on intransitiivinen. Lisäksi *jonnen* sijaan vastaavassa merkityksessä on alettu käyttää *Veeti*-nimen appellatiivista vastinetta, sillä *Jonnea* ei enää koeta teini-ikäisten nimeksi (Hämäläinen–Sarhema 2022, 267). Twitteristä löytyykin jokunen twiitti, jossa on käytetty aihe-tunnistetta *#veetiteimuista*.

Vaikka *jonnella* ja johdannossa mainitulla *karenilla* on yhtäläisyyksiä, *karenin* ja JEM-konstruktion käyttö myös eroaa toisistaan selvästi. Siinä missä *karenin* käytön motivoi tyypillisesti yksittäisen henkilön käytös (Garcés-Conejos Blitvich 2022), JEM-konstruktioilla ei tavallisesti viitata yksittäisen henkilön toimintaan, vaan ulkoryhmäksi hahmottuu tarkasti rajaamaton joukko ilmauksen käyttäjää nuorempia ihmisiä. Lisäksi *karen* on selvästi sukupuolittunut ilmaus, ja vastaavasti käyttäytyvästä miehestä käytetään ilmauksia *ken* ja *kevin* (Garcés-Conejos Blitvich 2022, 19), kun taas JEM-konstruktioita voi käyttää kaikista sukupuolista. Konstruktion voidaankin nähdä tavallaan häivyttävän *jonnen* sukupuolen.

On kiinnostava kysymys, mitä *jonnet ei muista* -konstruktiolle tapahtuu tulevaisuudessa. Se saattaa jäädä pysyväksi osaksi arkista kielenkäyttöä ja sen proprinen tausta voi jopa hämärtyä jossain vaiheessa. On kuitenkin yhtä hyvin mahdollista, että se väistyy vähitellen käytöstä siten, että tulevaisuuden *jonnet* eivät sitä enää muista.

Lähteet

- BOLOGNA, CAROLINE 2022: The Name ‘Karen’ Plummeted In Popularity In 2020. *Huffpost* 1.6.2021. Saatavissa https://www.huffpost.com/entry/karen-baby-name-2020_1_60af11dde4boa256831bce5e [viitattu 30.1.2023].
- CITY DIGITAL GROUP 2021: *Suomi24 virkkeet -korpus 2001–2020*, Korp-versio [tekstikorpus]. Kielipankki. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-2021101525>
- CULPEPER, JONATHAN 2010: Conventionalised impoliteness formulae. *Journal of Pragmatics* 42, 3232–3245. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2010.05.007>
- DE RAAD, BOELE – VAN OUDENHOVEN, JAN PIETER – HOFSTEDE, MERLE 2005: Personality Terms of Abuse in Three Cultures: Type Nouns between Description and Insult. *European Journal of Personality* 19(2), 153–165. <https://doi.org/10.1002/per.540>
- EVANS, VYVYAN – GREEN, MELANIE 2006: *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- FAUCONNIER, GILLES – TURNER, Mark 1996: Blending as a Central Process of Grammar. ADELE GOLDBERG (toim.): *Conceptual Structure, Discourse, and Language*, 113–129. CSLI Publications, Stanford.
- FILLMORE, CHARLES J. – KAY, PAUL – O’CONNOR, MARY CATHERINE 1988: Regularity and Idiomaticity in Grammatical Constructions: The Case of Let Alone. *Language* 64 (3), 501–538. <https://doi.org/10.2307/414531>
- GARCÉS-CONEJOS BLITVICH, PILAR 2022: Karen: Stigmatized social identity and face-threat in the on/offline nexus. *Journal of Pragmatics* 188, 14–30. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2021.11.012>
- GOLDBERG, ADELE 1995: *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. University of Chicago Press, Chicago.
- GOLDBERG, ADELE 2006: *Constructions at work. The nature of generalization in language*. Oxford University Press, Oxford. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199268511.001.0001>
- HAMUNEN, MARKUS – HUUMO, TUOMAS 2020: Kielitaju kielentutkijan työkaluna. MILLA LUODONPÄÄ-MANNI, MARKUS HAMUNEN, REETTA KONSTENIUS, MATTI MIESTAMO, URPO NIKANNE ja KAIUS SINNEMÄKI (toim.): *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*, 412–441. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1qp9hgb.1>
- HAMUNEN, MARKUS – LEINO, UNNI 2019: Konstruktion käsite ja analogian perinne. MARKUS HAMUNEN, TOMMI NIEMINEN, TAPANI KELOMÄKI ja HANNELE DUFVA (toim.): *Käänteitä ja käsitteitä. Näkökulmia kielitieteelliseen keskusteluun*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HARJU, AULI 2018: Suomi24-keskustelut kohtaamisten ja törmäysten tilana. *Media & viestintä* 41(1), 51–74. <https://doi.org/10.23983/mv.69952>
- HEIKKINEN, VESA 2017: Jonnet ei muista Jonnee? Kotus-blogi 23.5.2017. Saatavissa https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/blogiarkisto/vesa_heikkinen/jonnet_ei_muista_jonnee.24260.blog [viitattu 5.6.2023].
- HÄMÄLÄINEN, LASSE – SARHEMAA, MARIA 2022: *Jonnen* jäljillä. Appellatiivisen *jonnen* alkuvaiheet verkkokeskusteluaineistojen valossa. *Sananjalka* 64, 255–269. <https://doi.org/10.30673/sja.114194>
- ISOTALUS, PEKKA – JUSSILA, JARI – MATIKAINEN, JANNE 2018: Twitter viestintänä ja sosiaalisen median ilmiönä. PEKKA ISOTALUS, JARI JUSSILA ja JANNE MATIKAINEN (toim.): *Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot*, 9–30. Vastapaino, Tampere.
- Kielitoimiston sanakirja 2022. Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisu 35. URN:NBN:fi:kotus-201433. Saatavissa <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>. Päivittävää julkaisu. Päivitetty 10.11.2022 [viitattu 19.12.2022].
- KOSKELA, MERJA – SIHVONEN, TANJA 2018: #Hashtagin funktiot Twitterissä. Aihetunniste metatadana, erikoiskielenä ja luovuuden välineenä. PEKKA ISOTALUS, JARI JUSSILA ja JANNE MATIKAINEN (toim.): *Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot*, 31–50. Vastapaino, Tampere.
- KOTILAINEN, LARI 2007: *Konstruktioiden dynamiikkaa*. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- LAGUS, KRISTA – PANTZAR, MIKA – RUCKENSTEIN, MINNA – YLISIURUA, MARJORIIKKA 2016: *Suomi24*:

- muodonantoa aineistolle. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- LANGACKER, RONALD 2008: *Cognitive Grammar: A basic introduction*. Oxford University Press, Oxford. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195331967.001.0001>
- LANGACKER, RONALD 2009: *Investigations in Cognitive Grammar*. Mouton de Gruyter, Berlin & New York. <https://doi.org/10.1515/9783110214369>
- LEINO, JAAKKO 2019: Ei mitään rajaa. Syntaksin ja leksikon rajamaastossa. MARKUS HAMUNEN, TOMMI NIEMINEN, TAPANI KELOMÄKI ja HANNELE DUFVA (toim.): *Käänteitä ja käsitteitä. Näkökulmia kielitieteelliseen keskusteluun*, 217–241. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LEINO, JAAKKO 2010: Adele E. Goldberg – Väitöskirjalla klassikoksi. PENTTI HADDINGTON ja JARI SIVONEN (toim.): *Kielentutkimuksen modernit klassikot – Kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede*, 71–97. Gaudeamus, Helsinki.
- LEINO, PENTTI 1991: *Lauseet ja tilanteet. Suomen objektin ongelmia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LEINO, PENTTI 1993: *Polysemia – kielen moniselitteisyys*. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, Helsinki.
- LUODONPÄÄ-MANNI, MILLA – OJUTKANGAS, KRISTA 2020: Laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus. MILLA LUODONPÄÄ-MANNI, MARKUS HAMUNEN, REETTA KONSTENIUS, MATTI MIESTAMO, URPO NIKANNE ja KAIUS SINNEMÄKI (toim.): *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*, 412–441. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1qp9hgb.1>
- MARAGH-LLOYD, RAVEN 2021: From Permit Patty to Karen. *Black Online Humor as Play and Resistance. American Journal of Play* 13(2–3), 253–277.
- NENONEN, MARJA 2002: *Idiomit ja leksikko. Lausekeidiomien syntaktisia, semanttisia ja morfologisia piirteitä suomen kielessä*. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- NIVA, HEIDI 2022: *Suomen progressiivirakenne intentioiden ja ennakoinnin ilmaisuissa*. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- NUNBERG, GEOFFREY – SAG, IVAN A., – WASOW, THOMAS 1994: Idioms. *Language* 70 (3), 491–538. <https://doi.org/10.2307/416483>
- ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ, TIINA 2001: *Sarjoja. Nykysuomen paikallissijaiset olotilanilmaukset kielen analogisuuden ilmentäjänä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- PAJUNEN, ANNELI 2001: *Argumenttirakenne. Asiantilojen luokitus ja verbien käyttäytyminen suomen kielessä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- PAUNONEN, HEIKKI 2000: *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja*. WSOY, Helsinki.
- PÄLLI, PEKKA 2003: *Ihmisyryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampere University Press, Tampere.
- SARHEMAA, MARIA – HÄMÄLÄINEN, LASSE 2022: Jonnet ei muista ES-jonnea: appellatiivisen jonnen merkitys Suomi24-keskustelufoorumilla. *Folia Uralica Debreceniensia* 29, 155–173.
- TAYLOR, JOHN R. 1998: Syntactic Constructions as Prototype Categories. MICHAEL TOMASELLO (toim.): *The New Psychology of Language: Cognitive and Functional Approaches to Language Structure*, 177–202. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah. <https://doi.org/10.4324/9781315085678-7>
- Tieteen termipankki 2022: *Kielitiede: idiomit*. Saatavissa <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:idiomi> [viitattu 25.11.2022].
- VAINIKKA, ELIISA 2016: Avaimia nettiteemien tulkintaan. Meemit transnationaalina mediailmionä. *Lähikuva* 29(3), 60–77. <https://doi.org/10.23994/lk.59500>
- VISK = AULI HAKULINEN, MARIA VILKUNA, RIITTA KORHONEN, VESA KOIVISTO, TARJA RIITTA HEINONEN ja IRJA ALHO 2004: *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Verkkoversio. URN:ISBN:978-952-5446-35-7. Saatavissa <http://scripta.kotus.fi/visk> [viitattu 30.11.2022].
- VÄSTI, KATJA 2012: *Verbittömät tapahtumanilmaukset. Suunnannäyttäjänä LÄHDE- ja KOHDE- konstruktio*. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 107. Oulun yliopisto, Oulu.
- WILLIAMS, APRYL 2020: Black Memes Matter: #LivingWhileBlack With Becky and Karen. *Social Media + Society* 6(4). <https://doi.org/10.1177/2056305120981047>

MARIA SARHEMAA: *The form and meaning of the construction jonnet ei muista ('youngsters don't remember') on Suomi24 and Twitter*

This article explores the form and meaning of the Finnish construction *jonnet ei muista* (jonne-PL NEG remember 'youngsters don't remember'). According to *Kielitoimiston sanakirja* (translated as 'Dictionary of Contemporary Finnish'), *jonnet ei muista* (JEM) is a benevolent phrase which is used in situations when a younger person does not know something that older people are familiar with. *Jonne* is originally a male first name, but it has gone through the process of appellativisation, that is, it has gained an appellative meaning. In contemporary colloquial Finnish, *jonne* refers to a stereotypical teenage boy. In this article, JEM is not analysed as a phrase with a fixed form and meaning, but as a polysemous construction.

The JEM construction is widely used in informal Finnish and social media. Thus, two data sets are utilised in the study. They are compiled from two different kinds of social media platforms, namely the Suomi24 ('Finland24') internet forum and Twitter (now known as X).

The analysis illustrates that the subject of the construction is the plural form *jonnet*, and it includes a cognitive verb in negative form. The verb is, in most cases, *muistaa* ('to remember'), but it can also be another cognitive verb, such as *tietää* ('to know') or *ymmärtää* ('to understand'). Typically, the construction also has an NP as an object.

The analysis shows that the JEM construction is indeed used in situations when a younger person is not familiar with something that happened in previous decades. Moreover, it is used in situations when a younger person does not yet know something that they will probably learn later. In this latter meaning, the matter that will be learned later can also be appropriate behaviour in contrast to the immature behaviour of younger people. The JEM construction is thus polysemous. On Suomi24, it is more often used to refer to young people who do not know something that older people know, but it is quite frequently used to refer to knowledge or manners young people are lacking, too. Both meaning types are also present on Twitter, however, the hashtags with the JEM construction (e.g., #jonneteimuista) are mostly used in nostalgic contexts.

The methodology and concepts of cognitive semantics are adapted in this article, and a detailed analysis of JEM construction is given, revealing its lexical and semantic boundaries.

Maria Sarhemia
maria.sarhemia@helsinki.fi
Suomalais-ugrilainen ja pohjoismainen osasto
Helsingin yliopisto
<https://orcid.org/0000-0002-5409-6883>